

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष २, अंक १७(२)]

सोमवार, एप्रिल १८, २०१६/चैत्र २९, शके १९३८

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक २२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.
अनुक्रमणिका

सन २०१६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ७.—महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी अध्यादेश	पृष्ठे १-५
---	-----	-----	-----	-----	---------------

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १८ एप्रिल २०१६.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. VII OF 2016.

AN ORDINANCE

FURTHER TO AMEND TO MAHARASHTRA CO-OPERATIVE
SOCIETIES ACT, 1960.

सन २०१६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ७.

महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी अध्यादेश.

२०१६ चा **ज्याअर्थी**, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी महाराष्ट्र सहकारी संस्था (दुसरी सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ हा दिनांक २ मार्च २०१६, रोजी प्रख्यापित केला होता ;
महा. अध्या. ५.

आणि ज्याअर्थी, दिनांक ९ मार्च २०१६ रोजी राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्यावर, उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रुपांतर करण्यासाठी महाराष्ट्र सहकारी संस्था (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१६ (सन २०१६ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ७) हे, महाराष्ट्र विधानसभेने दिनांक ६ एप्रिल २०१६, रोजी संमत केले होते आणि महाराष्ट्र विधानपरिषदेकडे ते पारेषित करण्यात आले होते ;

आणि ज्याअर्थी, त्यानंतर महाराष्ट्र विधानपरिषदेची दिनांक १३ एप्रिल २०१६ रोजी सत्र समाप्ती झाल्यामुळे महाराष्ट्र विधानपरिषदेत उक्त विधेयक संमत होऊ शकले नाही ;

आणि ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्याच्या दिनांकापासून सहा आठवड्यांनंतर म्हणजेच १९ एप्रिल २०१६ या दिनांकानंतर, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ (२) (क) अन्वये तरतूद केल्याप्रमाणे, उक्त अध्यादेश अंमलात असण्याचे बंद झाले असते ;

आणि ज्याअर्थी, उक्त अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवणे इष्ट वाटते ;

आणि ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही ; आणि यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांकरिता, उक्त अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवण्यासाठी, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे ;

आणि त्याअर्थी, आता भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करीत आहेत :—

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अध्यादेशास, महाराष्ट्र सहकारी संस्था (सुधारणा व दुसऱ्यांदा पुढे चालू ठेवणे) अध्यादेश, २०१६, असे म्हणावे.

(२) तो, दिनांक २ मार्च २०१६ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

सन १९६१ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २४ याच्या कलम २ ची सुधारणा. २. महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “मुख्य अधिनियम” असा करण्यात आला आहे) याच्या कलम २ मधील, खंड (१४-अ) ऐवजी, पुढील खंड दाखल करण्यात येईल :— १९६१ चा महा. २४.
“(१४-अ) “कार्यलक्षी संचालक” याचा अर्थ, समितीने नामनिर्देशित केलेला, व्यवस्थापकीय संचालक किंवा मुख्य कार्यकारी अधिकारी,—मग तो कोणत्याही पदनामाने संबोधण्यात येवो, असा आहे ; ”.

सन १९६१ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २४ याच्या कलम ७३अअअ ची सुधारणा. ३. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ७३अअअ मधील, पोट-कलम (२) मध्ये,—
(क) दुसऱ्या परंतुकाऐवजी, पुढील परंतुके दाखल करण्यात येतील :—
“परंतु आणखी असे की, समितीस एका व्यक्तीला कार्यलक्षी संचालक म्हणून नामनिर्देशित करता येईल :

परंतु तसेच, राज्य शासन, सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे, अधिसूचित करील अशा संस्थांच्या किंवा संस्थांच्या वर्गाच्या बाबतीत, जेथे संस्थेच्या स्थायी वेतनी कर्मचाऱ्यांची संख्या ही, पंचवीस किंवा त्यापेक्षा अधिक असेल तेथे, समितीमध्ये,—

(एक) जर ती समिती अकरापेक्षा अधिक नसतील इतक्या सदस्यांची मिळून बनलेली असेल तर, त्या संस्थेच्या कर्मचाऱ्यांच्या एका प्रतिनिधीचा समावेश असेल ; आणि

(दोन) जर ती समिती अकरापेक्षा अधिक असलेल्या परंतु एकवीसपेक्षा अधिक नसलेल्या सदस्यांची मिळून बनलेली असेल तर, त्या संस्थेच्या कर्मचाऱ्यांच्या दोन प्रतिनिधींचा समावेश असेल.

कर्मचाऱ्यांच्या अशा प्रतिनिधींची निवड ही, महाराष्ट्र औद्योगिक संबंध अधिनियम किंवा महाराष्ट्र कामगार संघांना मान्यता देण्याबाबत आणि अनुचित कामगार प्रथांना प्रतिबंध करण्याबाबत अधिनियम, १९७१ अन्वये मान्यता दिलेल्या संघाकडून किंवा संघाकडून संस्थेच्या कर्मचाऱ्यांमधून करण्यात येईल, जेथे असा कोणताही मान्यताप्राप्त संघ नसेल, किंवा असे कोणतेही मान्यताप्राप्त संघ नसतील किंवा जेथे, मुळात कोणताही संघच अस्तित्वात नसेल किंवा, जेथे, एखादा संघ हा मान्यताप्राप्त आहे किंवा नाही यांसह अशा मुद्द्यांशी संबंधित विवाद असेल तेव्हा, संस्थेचे कर्मचारी आपल्यामधून, विहित केलेल्या रीतीने अशा कर्मचाऱ्यांच्या प्रतिनिधींची निवड करतील. निलंबित असलेला कोणताही कर्मचारी हा, या परंतुकान्वये समितीचा सदस्य म्हणून निवड केली जाण्यास किंवा निवडून दिला जाण्यास किंवा सदस्य म्हणून राहण्यास पात्र असणार नाही :

परंतु तसेच, तिसऱ्या परंतुकाच्या तरतुदीनुसार निवड केलेल्या किंवा निवडून दिलेल्या कर्मचाऱ्यांच्या प्रतिनिधींस समितीच्या बैठकीमध्ये भाग घेण्याचा अधिकार असेल, परंतु त्यास, त्यात मत देण्याचा अधिकार असणार नाही : ” ;

(ख) तिसऱ्या परंतुकाऐवजी, पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल :—

“ परंतु तसेच, भागभांडवलाच्या स्वरूपात शासनाचा हिस्सा असलेल्या संस्थेच्या बाबतीत, समितीमध्ये, शासनाने नामनिर्देशित केलेल्या पुढील दोन सदस्यांचादेखील समावेश असेल, ते म्हणजे,—

(एक) सहकारी संस्थांच्या सहायक निबंधकाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नसलेला एक शासकीय अधिकारी ; आणि

(दोन) शासन, **राजपत्रात** प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, विनिर्दिष्ट करील असा, संस्थेच्या कार्यासंबंधीचा आवश्यक तो अनुभव असणारी व अशी अर्हता धारण करणारी एक व्यक्ती : ”;

(ग) चौथे परंतुक वगळण्यात येईल.

४. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ७३कअ मध्ये पोट-कलम (१) मधील, खंड (सहा) मध्ये, “ ७३अ ” सन १९६१ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २४ याच्या कलम ७३कअ ची सुधारणा.

२०१६ चा महा. अध्या. ५. ५. (१) महाराष्ट्र सहकारी संस्था (दुसरी सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ हा, याद्वारे मागे घेण्यात येत आहे. सन २०१६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ५ मागे घेऊन त्याचे निरसन व व्यावृत्ती.

(२) असे निरसन झाले असले तरी, उक्त अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुख्य अधिनियमान्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही (काढण्यात आलेली कोणतीही अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश यांसह) ही, या अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुख्य अधिनियमाच्या संबंधित तरतुदीन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, कार्यवाही किंवा, यथास्थिती, काढण्यात आलेली कोणतीही अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश असल्याचे मानण्यात येईल.

निवेदन.

महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० (१९६१ चा महा. २४) याच्या कलम ७३अअअ मध्ये, उक्त अधिनियमाखाली नोंदणी केलेल्या किंवा नोंदणी केल्याचे मानण्यात येणाऱ्या, सहकारी संस्थांच्या समित्या घटीत करण्याची तरतूद आहे.

२. जेथे संस्थेच्या समितीची सदस्य संख्या ही, सतरापेक्षा कमी आहे तेथे अशा संस्थेच्या समित्यांवर त्या संस्थेच्या कर्मचाऱ्यांचे पुरेसे प्रतिनिधित्व नसल्याने, अशा संस्थेच्या कर्मचाऱ्यांचे हितसंबंध धोक्यात असल्याचे निदर्शनास आले होते. भागभांडवलाच्या स्वरूपात शासनाचा हिस्सा असलेल्या संस्थांच्या बाबतीत, शासनाच्या तसेच अशा संस्थांच्या हिताचे रक्षण करण्याच्या दृष्टीने, शासनाच्या अधिकाऱ्याखेरीज अशा संस्थांच्या कार्यासंबंधीचा अनुभव असणाऱ्या एका व्यक्तीचे नामनिर्देशन करण्याची गरज आहे, असेही निदर्शनास आले होते. म्हणून, उक्त अधिनियमाच्या कलम २ मध्ये आणि कलम ७३अअअ मध्ये पुढीलप्रमाणे यथोचित सुधारणा करणे इष्ट वाटले.

३. तत्कालीन प्रस्तावित सुधारणांची ठळक वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत :—

(एक) कलम २ ची सुधारणा.—कार्यलक्षी संचालक याचा अर्थ, संस्थेचा व्यवस्थापकीय संचालक किंवा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, असा आहे, अशी तरतूद करण्यासाठी उक्त कलम २ चा खंड (१४-अ) बदली दाखल करण्याचे प्रस्तावित केले होते.

(दोन) कलम ७३अअअ ची सुधारणा.—

(अ) समितीवर कार्यलक्षी संचालक याच्या नियुक्तीबाबत तरतूद प्रस्तावित करण्यात आली होती ;

(ब) जिच्या स्थायी वेतनी कर्मचाऱ्यांची संख्या पंचवीस वा त्याहून अधिक असेल आणि राज्य शासन सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे विनिर्दिष्ट करील अशा संस्थांच्या किंवा संस्थांच्या वर्गाच्या बाबतीत, संस्थेच्या समितीवर कर्मचाऱ्यांच्या प्रतिनिधीची नेमणूक करण्याची तरतूद करण्याबाबत तरतुदी प्रस्तावित करण्यात आल्या होत्या ;

(क) भागभांडवलाच्या स्वरूपात शासनाचा हिस्सा असलेल्या संस्थांच्या बाबतीत, राज्य शासनाचा एक अधिकारी आणि, शासन, **राजपत्रात** प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, विनिर्दिष्ट करील असा, संस्थेच्या कार्यासंबंधीचा आवश्यक तो अनुभव असणारी व अशी अर्हता धारण करणारी एक व्यक्ती यांची नियुक्ती करण्याबाबत तरतुदी प्रस्तावित करण्यात आल्या होत्या.

(तीन) कलम ७३कअ मध्ये आनुषंगिक सुधारणा प्रस्तावित करण्यात आली होती.

४. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते आणि, उपरोक्त प्रयोजनासाठी, महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० (१९६१ चा महा. २४) यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती ; आणि, म्हणून, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी दिनांक २ मार्च २०१६ रोजी, महाराष्ट्र सहकारी संस्था (दुसरी सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ (सन २०१६ चा महा. अध्या. ५), प्रख्यापित केला होता.

५. त्यानंतर, दिनांक ९ मार्च २०१६ रोजी राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्यावर, उक्त अध्यादेशाच्या राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रुपांतर करण्यासाठी, महाराष्ट्र सहकारी संस्था (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०१६ (सन २०१६ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ७) महाराष्ट्र विधानसभेने दिनांक ६ एप्रिल २०१६ रोजी संमत केले होते आणि त्यानंतर ते महाराष्ट्र विधानपरिषदेकडे पारेषित करण्यात आले होते. तथापि, त्यानंतर महाराष्ट्र विधानपरिषदेच्या सभागृहाची दिनांक १३ एप्रिल २०१६ रोजी सत्र समाप्ती झाल्यामुळे विधानपरिषदेने उक्त विधेयक संमत होऊ शकले नाही.

दिनांक ९ मार्च २०१६ रोजी राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्यामुळे, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३(२) (क) अन्वये तरतूद केल्याप्रमाणे, उक्त अध्यादेश हा १९ एप्रिल २०१६ या दिनांकानंतर अंमलात असण्याचे बंद होईल, आणि महाराष्ट्र शासनास उक्त अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू राहणे इष्ट वाटते.

६. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहाचे अधिवेशन चालू नाही आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र सहकारी संस्था (दुसरी सुधारणा) अध्यादेश, २०१६ (सन २०१६ चा महा. अध्या. ५) याच्या तरतुदी पुढे चालू ठेवण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे ; आणि, म्हणून, हा अध्यादेश प्रख्यापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,

दिनांक १८ एप्रिल २०१६.

चे. विद्यासागर राव,

महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

एस. एस. संधू,

शासनाचे प्रधान सचिव.